

MINIMA-EFFECTRAPPORTAGE

Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (NIBUD) is een onafhankelijk instituut dat (onder andere) onderzoek doet naar de inkomsten en uitgaven van consumenten. Speciaal voor gemeenten past het NIBUD een methode toe, waarmee inzichtelijk gemaakt kan worden wat de effecten zijn van gemeentelijke maatregelen op het huishoudbudget van verschillende groepen inwoners (bijvoorbeeld alleenstaanden, gezinnen met kinderen, alleenstaande ouders en AOW'ers).

A. De pakketmethode

Het NIBUD hanteert de zogenaamde pakketmethode. Deze methode gaat uit van de vraag in hoeverre en tot welk bedrag bepaalde uitgaven onvermijdbaar zijn. Ieder huishouden heeft immers uitgaven die noodzakelijk zijn. Dit zijn bijvoorbeeld de woonlasten en uitgaven aan voeding en kleding. Wanneer er voor deze uitgaven bepaalde bedragen worden uitgetrokken, ligt de besteding van een deel van het inkomen vast. Het gedeelte van het inkomen dat na aftrek van deze uitgaven overblijft, kan besteed worden aan uitgaven waarbij een huishouden meer persoonlijke keuzevrijheid heeft. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan bestedingen aan abonnementen, contributies en vakantie. Door lokaal beleid bij deze methode te betrekken, ontstaat een specifiek beeld van de situatie in de gemeente waarvoor de methode is toegepast.

1. Basispakket

Het basispakket omvat de noodzakelijke uitgaven die min of meer sociaal bepaald zijn. Het gaat hierbij om uitgaven aan wonen, kleden, voeden, gezondheid, zekerheid (verzekeringen) en informatie (radio en televisie), waarvoor redelijke minimumprijzen worden uitgetrokken. Door in een begroting uit te gaan van het basispakket, zijn in elk geval de primaire levensbehoeften gewaarborgd. Het is echter zeker niet zo dat elk huishouden uitsluitend met dit basispakket toe zou kunnen. Er kunnen dwingende redenen zijn voor hogere en/of andere uitgaven.

2. Persoonlijk moeilijk-vermijdbare uitgaven

Naast het basispakket, kunnen huishoudens andere moeilijk vermijdbare uitgaven hebben. Denk bijvoorbeeld aan de kosten van woon-werkverkeer. Daarnaast kunnen bepaalde groepen inwoners naast het basispakket andere moeilijk vermijdbare uitgaven hebben. Denk bijvoorbeeld aan de extra kosten van telefoon voor AOW-ers, of schoolkosten voor huishoudens met kinderen. Als er begrotingen worden gemaakt in het kader van gemeentelijk minimabeleid, kan uiteraard uitsluitend met groepsgebonden uitgaven rekening gehouden worden. Deze groepsgebonden uitgaven behoren dan tot het basispakket.

3. Vrije bestedingen

De uitgavenposten in dit pakket bieden een wat grotere keuzevrijheid. Een deel zal besteed worden aan uitgaven als vakantie en vrije tijd of aan hogere uitgaven aan posten in het basispakket. In plaats van vrije bestedingen kan ook gesproken worden van een 'restpakket'.

B. Begrotingen

Op basis van een indeling in basispakket en restpakket, worden begrotingen gemaakt.

De bedragen in de begrotingen zijn zoveel mogelijk toegespitst op de lokale situatie. Zo wordt onder meer uitgegaan van de veel voorkomende huren in de gemeente, van de tarieven van gemeentelijke heffingen en van lokale energietarieven. Ook de kwijschelding voor gemeentelijke heffingen en heffingen van het waterschap worden in het basispakket verwerkt. Op deze manier worden de begrotingen aangepast aan de lokale situatie.

Om de financiële situatie van minima inzichtelijk te maken, vult het NIBUD behalve het basispakket, ook het restpakket nader in. Een bedrag onderaan de begroting zegt immers niet zoveel. Bij de invulling van het restpakket wordt een keuze gemaakt tussen verschillende uitgavenposten. In de meeste gevallen is het immers niet mogelijk om met het bedrag dat beschikbaar is voor het restpakket, aan alle uitgavenposten iets uit te geven. Op deze manier kan een aantal voorbeelden worden gemaakt. Omdat het NIBUD voor verschillende huishoudens verschillende begrotingen en restpakketten maakt, wordt duidelijk dat een bepaalde maatregel van een gemeente voor verschillende typen huishoudens verschillende effecten kan hebben. Stel dat een gemeente besluit om de minima korting te verlenen op de contributie van een sport- of hobbyclub, dan zal deze maatregel een groter effect hebben op de financiële situatie van een huishouden met kinderen, dan op die van een alleenstaande.

C. Procedure uitvoering Minima-effectrapportage

In overleg met de gemeente worden de huishoudtypen en de inkomensniveaus vastgesteld die worden betrokken in de Minima-effectrapportage. Ook worden specifieke afspraken gemaakt over planning en eventuele presentatie. Op basis van deze afspraken maakt het NIBUD een offerte. Het NIBUD heeft van de gemeente een reeks van gegevens nodig om de Minima-effectrapportage te kunnen ontwikkelen. Hiervoor bestaat een vragenlijst die het NIBUD aan de gemeente voorlegt.

Na ontvangst van de bevestiging van de offerte en alle benodigde gegevens van de gemeente, start het NIBUD met het onderzoek. Na uiterlijk zes weken, ontvangt de gemeente een conceptrapportage. Hierna volgt een leesperiode van twee weken (of anders indien dat is afgesproken). Nadat het NIBUD de reactie van de gemeente heeft ontvangen is uiterlijk twee weken later een definitieve rapportage gereed.

Het NIBUD biedt de mogelijkheid om de methode en de resultaten van de Minima-effectrapportage te presenteren aan bijvoorbeeld de gemeenteraad, de raadscommissie of een cliëntenraad.

De Minima-effectrapportage kan ook herhaald worden nadat het beleid is aangepast. De rapportage kan een uitgangspunt vormen voor het regelmatig bijstellen van gemeentelijk minimabeleid.

Overige onderzoeksmogelijkheden

I. Chronisch zieken en ouderen

De Minima-effectrapportage geeft inzicht in het effect van landelijke en lokale regelingen en tarieven voor verschillende huishoudtypen. Tot 2004 behoorden onder de lokale inkomensondersteunende voorzieningen ondermeer categoriale regelingen. In het kader van de WWB blijft categoriale ondersteuning aan chronisch zieken en ouderen mogelijk.

Het NIBUD heeft in opdracht van de gezamenlijke ouderenbonden onderzoek gedaan naar de wijze waarop inkomensondersteunende maatregelen van gemeenten hun uitwerking hebben. Voor tien gemeenten is onderzocht hoe zij omgaan met de mogelijkheid tot inkomensondersteuning van zorgbehoevende 65-plussers. Het gehele rapport (Gulden regels, een onderzoek naar de gemeentelijke inkomensondersteuning van 65-plussers) staat op de website van het NIBUD.

In de Minima-effectrapportage kunnen naast de standaard huishoudtypen ook huishoudens worden meegenomen met een zorgvraag. Hiermee wordt het effect van dit specifieke beleid op de financiële positie van deze huishoudens binnen de gemeente inzichtelijk. Ook de WMO-regelingen worden meegenomen. Dit onderzoek kan bijvoorbeeld als nulmeting dienen voor de Wet Maatschappelijke Ondersteuning.

II. Bekendheid en gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen

Het NIBUD heeft in opdracht van diverse gemeenten onderzoek gedaan naar de bekendheid en het gebruik van de gemeentelijke inkomensondersteuning. Met behulp van een schriftelijke enquête wordt gemeten of de inwoners die recht hebben op de regelingen, hiermee bekend zijn en deze ook daadwerkelijk aanvragen. Ook worden de redenen van niet-gebruik hiermee achterhaald. Tenslotte peilt deze methode ook de mening van de inwoners over het beleid van de gemeente en wordt gevraagd naar suggesties ter verbetering hiervan.

In aanvulling op dit deel van het onderzoek kan het NIBUD ook de informatievoorziening aan de doelgroep en de instrumenten die hiervoor worden ingezet, (zoals de formulieren), doorlichten.

Meer informatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met drs. Jasja Bos (030-2 391 375), ir. Sanne Lamers (030-2 391 382) of ir. Fenneke Holthuis (030-2 391 371).